

Perustuslakivaliokunnalle

Pyydettyinä lausuntona hallituksen esityksestä (HE 123/2017 vp) laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta esitän kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansaneläkeindeksin jäädyttämistä vuonna 2018 vuoden 2017 tasolle. Jäädytystä ei kompensoitaisi myöhempien indeksitarkistusten yhteydessä. Muutokset toteutettaisiin säätämällä laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista (1. lakiehdotus) ja muuttamalla kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) 2 §:n 2 momenttia, jossa säädetään kansaneläkeindeksin laskemisesta (2. lakiehdotus). Muutokset koskisivat kansaneläkkeiden lisäksi sellaisia muita toimeentuloturvaetuuksia, joiden suuruus on sidottu kansaneläkkeen määrään. Niitä ovat muiden muassa takuueläke, työttömyysturvan peruspäiväraha, työmarkkinatuki, vammaisetuudet sekä sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahojen, erityishoitorahan ja kuntoutusrahan vähimmäismäärät. Muutokset vaikuttaisivat myös kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien määräytymisperusteisiin ja rahamääriin, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaan (ks. tarkemmin hallituksen esitys s. 3–4).

Ehdotukset vaikuttaisivat toteutuessaan myös toimeentulotuen perusosan suuruuteen. Perusosaa ehdotetaan sen vuoksi korotettavaksi vuoden 2018 alusta lukien (3. lakiehdotus). Hallituksen esitys sisältää lisäksi rintamasotilaseläkelakia (119/1977), ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annettua lakia (988/1988) ja vammaisetuuksista annettua lakia (570/2007) koskevat muutosehdotukset (4.–6. lakiehdotukset). Niiden tarkoitus on turvata se, ettei vuodelle 2017 tehty indeksileikkaus vaikuttaisi jatkossakaan veteraanietuuksiin (s. 5). Osaksi vastaavan sisältöinen hallituksen esitys (HE 149/2016 vp) annettiin eduskunnalle myös vuosi sitten. Esitystä ei käsitelty perustuslakivaliokunnassa. Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset keskeisiltä osin hallituksen ehdottaman sisällöisenä (StVM 26/2016 vp).

Lakiehdotusten hyväksyminen merkitsisi niissä tarkoitettujen etuuksien leikkaamista (edellä mainitun poikkeuksin). Kysymys on pääosin *perustuslain 19 §:n 2 momenttia* toteuttavista etuusjärjes-

telmistä. Esitystä on siksi arvioitava tämän perusoikeuden ja erityisesti siihen liittyvän *heikennyskiellon* kannalta. Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla tulee taata jokaiselle ”oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella”. Sosiaaliin perusoikeuksiin liittyvä heikennyskielto kieltää heikentämästä olemassa olevaa sosiaaliturvajärjestelmää sen tason alapuolelle, jolle järjestelmää tulee perusoikeussäännöksen mukaan kehittää. Kielto ei ole ehdoton, vaan lainsäätäjän toimivaltaa on arvioitava myös perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten pohjalta.¹ Niistä merkityksellisiä ovat tässä yhteydessä vaatimus rajoitusperusteiden hyväksyttävyydestä, suhteellisuusvaatimus sekä vaatimus siitä, etteivät rajoitukset ole ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa (rajoitusperusteista ks. *PeVM 25/1994 vp*, 5). Tärkeä merkitys viimeksi mainitun edellytyksen kannalta on tässä yhteydessä *Euroopan sosiaalisella peruskirjalla* ja etenkin sen 12 artiklalla, joka koskee oikeutta sosiaaliturvaan.

Rajoitusperusteiden hyväksyttävyys

Ehdotetuille leikkauksille ei ole esitetty varsinaisia perusteluja. Hallituksen esityksessä tosin viitataan julkisen talouden suunnitelmaan, jonka hallitus on hyväksynyt vuosille 2018–2021 ja jota esityksen todetaan toteuttavan (s. 1). Suunnitelman mukaan kansaneläkeindeksi jäädytetään vuosiksi 2017–2019 (s. 4). Varsinaiset perustelut kytkeytynevät julkisen talouden säästötavoitteisiin. Ne mainitaan lyhyesti esityksen vaikutukset -osassa (s. 6) ja sääätämisyjärjestysperusteluissa (s. 19).

Sosiaaliturvan suuntaamista ja kehittämistä yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti on pidetty hyväksyttävänä tavoitteena niin perustuslain 19 §:n 2 momentin esitöissä kuin säännöstä koskevassa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä. Tavoitteen on todettu kytkeytyvän perustuslain 19 §:n 2 momentin lainsäätäjälle vahvistamaan toimintavelvoitteeseen (*HE 309/1993 vp*, 71; *PeVM 25/1994 vp*, 10). Vuoden 1996 valtiopäivillä antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi tämän tavoitteen kannalta olevan ”johdonmukaista, että etuuksien tasoa mitoitettaessa otetaan huomioon kulloinkin kansantalouden ja julkisen talouden tila” niiltä osin, kuin kyse on julkisen vallan välittömästi rahoittamista perustoimeentuloturvaetuuksista (*PeVL 34/1996 vp*). Lausunto koski työttömyysturvaan ehdotettuja leikkauksia, joita valiokunta ei pitänyt tässä tapauksessa perustuslain vastaisina. Se kiinnitti kuitenkin huomiota perustoimeentulon turvaa ja toisaalta oikeutta välttämättömään toimeentuloon toteuttavien etuusjärjestelmien väliseen suhteeseen ja pyysi sosiaali- ja terveysministeriöltä empiiristä selvitystä asiasta.

Kansantalouden ja/tai julkisen talouden tilaa koskeviin näkökohtiin perustuslakivaliokunta on viitannut myös silloin, kun se on arvioinut lakiehdotuksen suhdetta muihin sosiaaliin perusoikeuksiin (esim. PL 19 § 3 mom.) tai sivistyksellisiin perusoikeuksiin (esim. *PeVL 21/2016 vp*, *PeVL 14/2015 vp*, *PeVL 12/2015 vp*, 3; *PeVL 11/2015 vp*, *PeVL 6/2015 vp* ja *PeVL 25/2012 vp* sekä niissä mainitut lausunnot). Samassa yhteydessä se on tällöin usein todennut valtionalouden säästötavoitteiden voivan sinänsä muodostaa ”taloudellisen laskusuhdanteen aikana” hyväksyttävän perusteen puuttua ”jossain määrin” perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon. Tällöinkään sääntely ei saa kuitenkaan ”kokonaisuutena arvioiden” vaarantaa perustuslaissa turvatun oikeuden

¹ Sosiaaliin perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvästä heikennyskieltovaikutuksesta esim. *Tuori, Kaarlo*: Sosiaaliset oikeudet (PL 19 §). Teoksessa Hallberg, Pekka ym. (toim.) *Perusoikeudet*. WSOYpro 2011, 711–752, erityisesti s. 718–720.

toteutumista (esim. *PeVL 21/2016 vp*, *PeVL 14/2015 vp*, *PeVL 12/2015*; *PeVL 11/2015 vp* ja *PeVL 25/2012 vp*).

Julkisen talouden säästötavoitteet muodostavat siten lähtökohtaisesti hyväksyttävän perusteen perustoimeentulon turvaan kohdistuville heikennyksille. Pulmana on tässä yhteydessä kuitenkin yhtäältä se, ettei täsmällisiä säästötavoitteita ole tuotu perusteluissa selvästi julki, mikä vaikeuttaa niiden arvioimista, ja toisaalta se, että perustuslakivaliokunta näyttää monissa tuoreissa lausunnoissa rajanneen arvionsa säästötavoitteen hyväksyttävyydestä koskemaan taloudellisen laskusuhdanteen aikaa. Miten tähän rajoitusperusteeseen pitää suhtautua taloudellisen noususuhdanteen aikana? Perusoikeuteen kohdistuvan heikennyksen tarve tulisi nähdäkseni perustella tällöin erityisen vakuuttavasti, jotta hyväksyttävyyysvaatimus täyttyisi. Esityksen puutteelliset perustelut ovat tältä kannalta alttiita arvostelulle.

Suhteellisuusvaatimus

Perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimuksia eivät vastaa sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät ”olennaista puuttumista” säännöksessä tarkoitettuun turvaan (*HE 309/1993 vp*, 71). Heikennys ei saa ”kokonaisuutena arvioiden” vaarantaa perustuslaissa turvatun oikeuden toteutumista silloinkaan, kun se nojaa hyväksyttävään perusteeseen (esim. *PeVL 14/2015 vp*, 3). Uudistukset eivät saa johtaa tilanteeseen, jossa niiden ”yhteisvaikutukset muodostuvat kohtuuttomiksi”. Viimeksi mainittu lausuma sisältyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon, joka koski lapsiperheiden palveluihin ehdotettuja heikennyksiä ja niiden suhdetta perustuslain 19 §:n 3 momenttiin (*PeVL 12/2015 vp*, 5). Konkreettisemmin perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt suhteellisuusarvioinnissa huomiota heikennystä kompensoiviin toimiin, heikennyksen kestoon ja etuuden tasoon (esim. *PeVL 11/2015 vp*, 3–4). Arvioidessaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin ehdotettuja korotuksia perustuslain 19 §:n 3 momentin kannalta se viittasi perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin ja totesi antavansa ”valtiosääntöisesti painoarvoa (...) heikennyksen keston rajaukselle sitä perustelevien julkistalouden vakavien rahoitusvaikeuksien odotettavissa olevaan keston” nähdessä samoin kuin etuuksien tasolle julkisen talouden tilaan nähdessä. Selvää oli myös, että ”heikennys ei saa tehdä tyhjäksi perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden ydinsisältöä” (*PeVL 21/2016 vp*, 3 ja siinä viitatus lausunnot).

Ehdotetun leikkauksen suuruus on yksittäisen etuuden kohdalla arviolta 0,9 prosenttia eli monessa tapauksessa vähemmän kuin 10 euroa kuukaudessa (s. 6). Sellaisenaan heikennys tuskin merkitsisi olennaista tai merkittävää puuttumista perustoimeentuloa turvaavaan perusoikeuteen. Tilanne kuitenkin jossain määrin muuttuu, kun eri etuuksiin kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutukset ja leikkausten kumuloituminen ajallisesti otetaan huomioon. Perusteluissa esitetyt arviot koskevat vuodesta 2015 lähtien (eli kuluvan vaalikauden aikana) tehtyjä indeksileikkauksia. Indeksien alenusten toistuessa vuosittain vaikutukset kumuloituvat ajallisesti ja myös kohdistuvat herkästi samoihin henkilöihin ja kotitalouksiin sekä etenkin pitkään eri etuuksia saaviin. Ne kumuloituvat myös elämäntilanteiden mukaan. ”Useita eri etuuksia saavan henkilön osalta jo yksittäisenkin leikkauksen vaikutus kertyy, koska indeksin alentaminen kohdistuu samanaikaisesti useaan henkilön saamaan etuuteen.” (s. 7) Esimerkkinä käytetään työtöntä kahden aikuisen ja kahden lapsen työmarkkinatukea saavaa kotitaloutta, joka menettäisi vuonna 2018 56,34 euroa kuukaudessa

verrattuna pysyvän lainsäädännön mukaiseen korotukseen. Vastaava menetys työmarkkinatukea saavassa yksilapsisessa yksinhuoltajakotitaloudessa olisi 26,44 euroa ja yksin asuvan täyttää kansaneläkettä ja korotettua eläkettä saavan hoitotukea saavan kotitaloudessa 29,96 euroa (s. 7).

Arvioidut menetykset eivät ole aivan vähäisiä etuuskien matala lähtötaso huomioon ottaen. Perustelujen mukaan esimerkiksi yksin vuokralla asuvien työmarkkinatukea tai sairauspäivärahan vähimmäismäärää saavien käytettävissä olevat tulot riittivät vuonna 2014 kattamaan vain 71 prosenttia välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen aiheuttamista kustannuksista. Vastaava luku vuokralla asuvien yksinhuoltajien työttömien kohdalla oli noin 90 prosenttia, työmarkkinatukea tai sairauspäivärahaa saavien ja vuokralla asuvien pariskuntien kohdalla 71–73 prosenttia ja vuokralla asuvien työttömien tai sairauspäivärahaa saavien lapsiperheiden kohdalla 75–79 prosenttia (s. 10). Luvut ovat keskiarvoja, joten on myös niitä, joiden tilanne oli tätä huonompi, ja luonnollisesti myös niitä, joilla se oli parempi. Huomionarvioista on perustelujen mukaan se, että ”perusturvan varassa olevien tulotaso ei riitä kattamaan viitebudjetin mukaista kohtuullista minimikulutusta, eläkkeensaajia lukuun ottamatta.” (s. 10)

Kansaneläkeindeksin jäädytys vuonna 2018 jäisi pysyväksi, sitä ei toisin sanoen korvattaisi myöhemmin. Arvioidessaan vuoden 2015 valtiopäivillä ehdotusta lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisesta perustuslakivaliokunta piti perustuslain 19 §:n 3 momentin näkökulmasta ”suotavana”, että indeksin poisto toteutettaisiin määräaikaisena toimenä, mutta ei asettanut tätä tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisen ehdoksi. Heikennystä kompensoi sen mukaan osaltaan se, että lapsilisä otetaan tulona huomioon toimeentulotukea myönnettäessä, joten ”kaikkein heikoimmassa asemassa olevien, toimeentulotukea saavien kotitalouksien osalta indeksijäädytys (sic!) ei vaikuta lopulliseen tulotasoon” (*PeVL 11/2015 vp*, 3–4).

Ehdotettuja leikkauksia on tarkoitus kompensoida korottamalla toimeentulotuen perusosaa. Vaikka korotus lieventäisi leikkausten vaikutuksia kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kotitalouksiin, siihen liittyisi myös ongelmia, kuten esityksen perusteluistakin ilmenee. Muutokset nostaisivat toimeentulotuen tasoa muihin perusturvaetuuksiin nähden, mikä ohjaisi yhä useampia henkilöitä ja perheitä viimesijaisen toimeentulotuen piiriin, pitkittäisi toimeentulotuella oloa ja lisäisi näin toimeentulokiriippuvuutta (s. 8). Muutoksilla olisi siten kielteisiä vaikutuksia jo ennestään heikossa taloudellisessa asemassa olevien ihmisten ja perheiden mutta myös yleisemmin koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Ehdotettu kompensatio on pulmallinen myös valtiosäännön kannalta. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan perustoimeentuloturvan käsite perustuslain 19 §:n 2 momentissa on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä riippumaton. Turvan riittävyttä arvioitaessa merkitystä on sillä, onko henkilöllä ”lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen tilanteensa kuten esimerkiksi perhesuhteensa muutoin kokonaisuutena arvioiden” toimeentulon edellytykset huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat säännöksen tarkoittaman seikan, esimerkiksi työttömyyden, johdosta heikentyneet. (*HE 309/1993 vp*, 70–71, myös esim. *PeVL 25/2013 vp*, 2) Perustoimeentuloturvan tasoa ei ole määritelty tarkasti perusoikeusuudistuksen esitöissä tai perustuslakivaliokunnan käytännössä. Molemmissa on kuitenkin korostettu perustuslain 19 §:n 2 momentin itsenäisyyttä pykälän 1 momenttiin nähden. Perustuslakivaliokunnan mukaan pykälän 2 momentin mukainen turva merkitsee ”pidemmälle menevää turvan tasoa” kuin 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon (esim. *PeVL 25/2013 vp*, 2 sekä

siinä viitatus *HE 309/1993 vp*, 70 ja *PeVM 25/1994 vp*, 10). Perustoimeentulon turva on yhteydessä perustuslaissa lueteltuihin sosiaalisiin riskitilanteisiin ja lailla kulloinkin annettaviin säännöksiin muun muassa saamisedellytyksistä. ”Siten 2 momentissa mainituissa tilanteissa yksilön perustoimeentuloturvajärjestelmä ei voi muodostua 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta.” (*PeVM 25/1994 vp*, 10)

Ehdotetut heikennykset ovat tuntuvia, kun otetaan huomioon eri etuuksiin kohdistuvien leikkausten kumuloituminen myös ajallisesti, niiden kohdistuminen etenkin pitkään eri etuuksia saaviin sekä etuuksien nyt jo verraten matala taso. Indeksien jäädytyksen avulla toteutettava leikkaus jäisi pysyväksi. Leikkauksia kompensoitaisiin korottamalla toimeentulotuen perusosaa, mikä pehmentäisi osaltaan leikkausten vaikutuksia. Samalla se kuitenkin vahvistaisi kehitystä, jonka seurauksena yksilön tai perheen turvajärjestelmä perustuslain 19 §:n 2 momentin tarkoittamassa tilanteessa muodostuu yhä useammin pykälän 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta. Tilanne lienee monessa tapauksessa tämä jo nyt (perustelut s. 8–9). Merkitystä on toisaalta myös sillä, että toimeentulotuen tarkoitus on paitsi turvata henkilön ja perheen ”ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo” myös edistää itsenäistä selviytymistä (laki toimeentulotuesta 1 § 1 mom.). Missä määrin toimeentulotuen taso tosiasiaassa ylittää perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen ihmisarvoisen elämän edellyttämän välttämättömän toimeentulon tason, on kuitenkin erittäin vaikea arvioida. – Johtopäätöksenä katson ehdotusten merkitsevän varsin pitkälle menevää puuttumista perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun turvaan. Koska puuttumiselle ei ole esitetty täsmällisiä perusteita, puuttumisen voimakkuutta on vaikea punnita sen tavoitteisiin nähden. Jotta puuttuminen olisi oikeasuhtaista, sillä tulisi olla paitsi hyväksyttävät myös painavat tavoitteet, joita ei ole mahdollista saavuttaa lievemmin, so. perusoikeuksia vähemmän rajoittavin, keinoin.

Suhde kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin

Euroopan uudistetun sosiaalisen peruskirjan 12 artikla koskee oikeutta sosiaaliturvaan. Sopijavaltio sitoutuu sen 1 kohdassa ”luomaan sosiaaliturvajärjestelmän ja pitämään sitä yllä”. Peruskirja on saatettu meillä voimaan lailla (SopS 78/2002). Ratifioidessaan peruskirjan Suomi ilmoitti sitoutuvansa noudattamaan myös 12 artiklaa, joka on yksi sopimuksen ydinartikloista. Peruskirjan noudattamista valvova *Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea* julkisti vuonna 2015 Suomea koskevan päätöksen, jonka mukaan sairauspäivärahan, kuntoutusrahan ja äitiysrahan vähimmäismäärät, työttömyysturvan peruspäiväraha ja takuueläke eivät vastaa mitoitukseltaan peruskirjan 12 artiklan 1 kohdan vaatimuksia sellaisina, kuin komitea on nämä vaatimukset tulkintakäytännössään täsmentänyt. Komitean vakiintuneen tulkinnan mukaan sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvien etuuksien tulee olla riittäviä, eivätkä erityisesti ansiotuloja korvaavat etuudet saa olla niin pieniä, että niiden varassa eläminen johtaa köyhyYTEEN (”in particular income-substituting benefits should not be so low as to result in the beneficiaries falling into poverty”). Komitea arvioi etuuksien riittävyyttä vertaamalla niiden vähimmäistasoa käytettävissä olevaan mediaanituloon henkilöä kohden sopijavaltiliassa.²

² Ks. tarkemmin Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätös 11.2.2015 (Finnish Society of Social Rights v. Finland. Complaint No. 88/2012), kohdat 57–75 (<http://www.abo.fi/fakultet/media/22982/cc882012dmeritsen.pdf>).

Samassa päätöksessään sosiaalisten oikeuksien komitea totesi, että työmarkkinatuki ei täytä peruskirjan 13 artiklan 1 kohdan vaatimuksia³. Suomi on peruskirjan ratifioidessaan sitoutunut noudattamaan myös sen 13 artiklaa. Artikla koskee oikeutta sosiaaliavustukseen ja lääkinnälliseen apuun. Sen 1 kohdan mukaan sopijapuoli sitoutuu ”varmistamaan, että jokaiselle, jolla ei ole riittäviä tuloja tai varoja ja joka ei pysty hankkimaan tällaisia tuloja tai varoja joko omin avuin tai muista lähteistä, etenkin sosiaaliturvajärjestelmän tarjoamista etuuksista, annetaan riittävää apua ja sairaustapauksissa kyseisen tilan vaatimaa hoitoa”. Työmarkkinatuen matalaan tasoon perustuva sopimusloukkaus todettiin myös sosiaalisten oikeuksien komitean toukokuussa 2017 julkistamassa päätöksessä⁴.

Kumpikin sosiaalisten oikeuksien komitean päätös annettiin järjestökantelun johdosta niin sanotussa kollektiivivalitusmenettelyssä. Komitea tekee tässä menettelyssä oikeudellisen arvion väitetyistä sopimusrikkomuksesta. Vaikka sen kannat eivät velvoita valtiota oikeudellisesti, sen antamalla oikeudellista ratkaisua muistuttavilla päätöksillä (”decision”) on arvioitu olevan kasvavaa merkitystä.⁵ Raportoidessaan vuosi sitten peruskirjan 12 ja 13 artiklojen toimeenpanosta Suomen valtio viittasi lyhyesti siihen, ettei Suomen sosiaaliturvan tasoa ole mahdollista arvioida yksittäisen etuuden suuruuden perusteella, sillä sosiaaliturva koostuu yhden ihmisen kohdalla monista etuuksista, palveluista ja sosiaali- ja terveydenhuollon maksukatoista.⁶ Sama näkemys esitetään hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 15). Niissä todetaan toisaalta perusturvaetuuksien kehittyneen vuodesta 2015 lähtien eli komitean antaman päätöksen jälkeen ”pääosin toiseen suuntaan kuin mihin komitean päätös antaisi aiheutta” (s. 17).

Perustuslakivaliokunnan muotoilemiin perusoikeuksien rajoitusperusteisiin kuuluu, etteivät rajoitukset ole ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Myös sosiaaliseen perusoikeuteen kohdistuvan heikennyksen tulee täyttää tämä vaatimus. Euroopan sosiaalisen peruskirjan noudattamista valvovan sosiaalisten oikeuksien komitean päätösten jälkeen on mielestäni vaikea päätyä katsomaan, että ehdotetut leikkaukset ovat Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisia varsinkin, kun perusturvaetuuksien tasoa on vuoden 2015 jälkeen edelleen heikennetty. Hallitus ei ole nähdäkseni myöskään kyennyt yleisluonteisilla kannanotoillaan vakuuttavasti osoittamaan komitean päätelmiä virheellisiksi.

Tampereella 6. marraskuuta 2017

Raija Huhtanen
julkisoikeuden professori
(raija.huhtanen@uta.fi)

³ Alaviitteessä 2 mainittu sosiaalisten oikeuksien komitean päätös, kohdat 121–125.

⁴ Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätös 5.5.2017 (Finnish Society of Social Rights v. Finland. Complaint No. 108/2014), kohdat 66–71 (<http://hudoc.esc.coe.int/eng#%7B%22ESCDIdentifier%22:%5B%22cc-108-2014-dadmissandmerits-en%22%5D%7D>).

⁵ Pellonpää, Matti ym.: Euroopan ihmisoikeussopimus. Talentum 2012, 33–37.

⁶ Suomen 20. määräaikaisraportti uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan toimeenpanosta. Lokakuu 2016, erityisesti s. 21–22. Raportti koskee mm. peruskirjan 12 ja 13 artiklan toimeenpanoa (<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=66806&nodeid=31372&contentlan=1&culture=fi-FI>).